

EL LLENGUATGE

A l'empara de

Algú es podria sentir fàcilment temptat a atribuir al verb *emparar* una etimologia popular, anàloga a la del verb *emmarar* (*emmarar-se*), és a dir, a veure-hi un verb obtingut del substantiu *pare*, amb el mateix prefix amb què hem obtingut *emmarar* de *mare*. Però ja se sap que aquestes intuïcions etimològiques rares vegades corresponen a la realitat dels fets. Aquest verb, segons el Diccionari Alcover-Moll, prové de la forma hipotètica del llatí vulgar «*imparare*»; que volia dir «prendre possessió». Als tractats d'ortografia catalana s'inclou sempre el verb *emparar* a les llistes de mots que discrepen del castellà quant a l'ús de la *a* i de la *e*, car la forma del verb castellà equivalent és «*amparar*», amb què es ve a posar en peu d'igualtat la relació entre dues parelles de mots com *emparar* i «*amparar*» i, per exemple, *enyorar* i «*añorar*», malgrat que aquesta relació és en realitat força diferent, perquè la forma del castellà «*añorar*» prové precisament del català *enyorar* i, en canvi, «*amparar*», segons Coromines, procedeix d'una altra forma hipotètica llatina, «*anteparare*». Però aquestes llistes tenen una finalitat eminentment pràctica i el fet és que, encara que tinguin una etimologia diferent, *emparar* i «*amparar*» es consideren avui verbs equivalents, tant significat «protegir, resguardar, defensar» com, usats pronominalment, «apoderar-se, prendre possessió», que són els seus significats bàsics.

Del verb *emparar* hem obtingut diversos derivats. El Diccionari Fabra en recull dos, els substantius *empara*, que és el principal, i *emparament*. El primer significa «allò que empara», que tant pot aplicar-se a coses concretes com abstractes, i «acció d'emparar», i *emparament* té únicament aquest segon significat. Però en lloc de *empara*, forma femenina, i a causa segurament de la influència del nom equivalent del castellà, que és masculí, avui n'hi ha que semblen preferir la forma *empar*. Aquesta forma és la que s'ha efectivament adoptat per a l'adaptació catalana del nom de baptisme, de dona, amb poca tradició entre nosaltres. Però la locució prepositiva ha d'ésser formada amb la forma femenina, és a dir, *a l'empara de*. Ni el Fabra ni la Gran Enciclopèdia no en fan esment, però la trobem constantment usada en el llenguatge administratiu, en frases tan freqüents com *a l'empara del que determina l'article...*

Albert Jané